

**MICHEL
BUSSI**

**ČIERNE
LEKNÁ**

motto

Čierne lekná

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.motto.sk
www.albatrosmedia.sk

Michel Bussi

Čierne lekná – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

motto

MICHEL
BUSSI

ČIERNE
LEKNÁ

motto

© Presses de la Cité, un département de Place des Editeurs, 2011
Translation © Marta Činovská, 2017

ISBN v tlačenej verzii 978-80-267-0871-1
ISBN e-knihy 978-80-267-0901-5 (1. zverejnenie, 2017)

Na pamiatku Jackyho Lucasa

„U Moneta nevnímame skutočný svet, ale predstavu o ňom.“

F. Robert-Kempf, *L'Aurore*, 1908

„Nie! Nie! Len nie čiernu pre Moneta!
Čierna nie je farba!“

Georges Clemenceau
pri rakve Clauda Moneta
(Michel de Decker, *Claude Monet*, 2009)

Giverny sa na nasledujúcich stranách usilujem opísať čo najvernejšie. Sú to skutočné miesta.

Hotel Baudy, potok Epte, mlyn des Chennevières, škola v Giverny, Kostol sv. Radegondy a cintorín, ulica Claude-Monet, cesta du Roy, ostrov aux Orties a, samozrejme, Monetov ružový dom a jazierko s leknami. Rovnako aj okolité miesta ako múzeum vo Vernone, Múzeum výtvarných umení v Rouene, samota Cocherel.

Informácie o Claudovi Monetovi sú tiež autentické, čo sa týka jeho života, diela a dedičov, takisto údaje o iných maliaroch impresionistoch, teda o Theodorovi Robinsonovi alebo Eugènovi Murerovi.

*Spomínané krádeže obrazov sú sčasti skutočné.
Všetko ostatné som si vymyslel.*

V dedine bývali tri ženy.

Prvá z nich bola zlá, druhá klamárka, tretia egoistka.

Dedina mala meno krásne ako záhrada. Giverny.

Prvá žena bývala vo veľkom mlyne na brehu bystriny vedľa cesty du Roy; druhá v podkrovnom byte nad školou na ulici Blanche-Hoschedé-Monet; tretia žila s mamou v malom ošarpanom dome na ulici Château-d'Eau.

Neboli ani rovnako staré. Kdeže. Prvá mala viac ako osemdesiat, alebo takmer tolko, a bola vdova. Druhá mala tridsaťšesť a svojho muža ešte nikdy nepodviedla. Aspoň zatiaľ. Tá tretia mala čoskoro jedenásť rokov a všetci chlapci v škole boli do nej zaľúbení. Prvá nosila stále čierne šaty, druhá sa líčila kvôli milencovi, tretia mala rozpustené vlasy, aby jej poletovali vo vetre.

Pochopili ste. Tie tri boli celkom rozdielne. Mali však aj niečo spoločné, a to bolo tajomstvo: všetky tri túžili odísť. Áno, opustiť Giverny, tú nádhernú dedinu, ktorej meno samotné lákalo kopu ľudí z celého sveta, len aby sa v nej mohli niekoľko hodín poprechádzať.

A iste viete prečo. Kvôli maliarom impresionistom.

Prvá zo žien, najstaršia, vlastnila krásny obraz, druhú veľmi zaujímali umelci, tretia, najmladšia, pekne maľovala. Dokonca veľmi pekne.

Prečo by chceli z Giverny odísť? Nezdá sa vám to zvláštne? Všetky tri si mysleli, že dedina je ako väzenie, ako veľká, krásna záhrada obohnaná mrežovým plotom. Ako park v útulku. Obraz ilúzia. Obraz, ktorý sa márne pokúša vymaniť z rámu. V skutočnosti tá tretia, najmladšia, túžila nájsť otca. Niekde inde. Druhá hľadala milenca. A tá prvá, najstaršia, poznala túžby tých dvoch.

Jedného dňa sa však predsa len na trinásť dní, iba na trinásť dní, mreže záhrady otvorili. Presnejšie, od 13. mája do 25. mája 2010. Mreže Giverny sa zdvihli pre ne! Iba pre ne, mysleli si. Pravidlá však boli neúprosné, len jedna z nich mohla uniknúť. Ostatné dve mali zomrieť. Tak to bolo.

Tých trinásť dní prešlo v ich životoch ako v zátvorke. Prikrátkej. A tiež krutej. Prvý deň v zátvorke sa začínal vraždou a posledný sa končil ďalšou vraždou. Zvláštne, polícia sa zaujímala iba o druhú ženu, tú najkrajšiu; tá najmladšia, najnevinnejšia, musela pátrať sama. A tá prvá, najdiskrétnejšia, mohla všetkých nerušene pozorovať. Ba aj zabiť!

Celé to trvalo trinásť dní. Dost času na útek.

V dedine bývali tri ženy.

Tá tretia bola najnadanejšia, druhá najprešibanejšia, prvá najodhodlanejšia.

Čo myslíte, ktorej sa podarilo uniknúť?

Tretia, najmladšia, sa volala Fanette Morellová; druhá Stéphanie Dupainová; prvá a najstaršia som bola ja.

OBRAZ PRVÝ

Dojmy

PRVÝ DEŇ

13. máj 2010

(Giverny)

Hromadenie

1

Priezračnú vodu riečky sfarbili na ružovo úzke pásiky ako roz-púšťajúca sa pastelová farba z fontány, v ktorej umyli štetec.

„Neptún, stoj!“

Po prúde sa farba strácala, viazla na bujnom rastlinstve oví-sajúcom z brehu, na svetlohnedých koreňoch topoľov a vrb. Miznúci vyblednutý pocit...

Mám ho rada.

Červená však nepochádzala z palety, ktorú umyl maliar v rieke, ale z rozbitej lebky Jerôma Morvala. Ohavne roztrieš-tenej. Krv sa valila z hlbkej rany navrchu hlavy, číra, unášaná prúdom riečky Epty, do ktorej bola ponorená.

Môj nemecký ovčiak podišiel bližšie, ňuchal. Zakričala som tentoraz silnejšie:

„Neptún! Ku mne!“

Mŕtvolu čoskoro zaiste niekto nájde. Je síce len šesť hodín ráno, ale určite tade pôjde nejaký človek, možno maliar, be-žec, zberač slimákov, a objaví ju.

Zastanem, nechcem ísť bližšie. Opriem sa o palicu. Zem predo mnou je blatistá, posledné dni veľa pršalo, okraje riečky

sú zradné. V osemdesiatich rokoch sa mi naozaj nechce hrať sa na rusalku, ani len v mizernom potoku širokom jeden meter, z ktorého časť vody smeruje do nádrže v Monetovej záhrade. Vlastne, dnes už asi nie, veď jazierko s leknami napája podzemný kanál.

„Ideme, Neptún.“ Zamierim naňho palicou, aby mu náhodou nenapadlo strčiť ňufák do diery v sivom kabáte Jerôma Morvala. Ďalšia rana. Rovno do srdca.

„Hýb sa! Ideme preč!“

Posledný raz pozriem na červenkastú vodu a pokračujem ďalej pozdĺž cesty. Musím uznať, že je starostlivo udržiavaná. Spodné konáre stromov orezali, aby nezavadzali. Svahy sú holé, bez trávy. Nečudo, veď denne tade prejdú tisíce turistov vrátane mamičiek s kočíkmi, ľudí na invalidných vozíkoch, stareny s palicou. Mňa!

„Ideme, Neptún!“

Kúsok ďalej odbočím na mieste, kde riečku Eptu delí na dve ramená hať s kaskádou vody. Na druhej strane už možno tušiť Monetove záhrady, lekná, japonský most, skleníky... Zvláštne, tu som sa roku 1926 narodila a v rovnakom roku zomrel aj Monet. Po jeho smrti záhrady na päťdesiat rokov zavreli, zabudlo sa na ne, spustli. Dnes sa však veci pohli k lepšiemu a každý rok sem prichádzajú zo všetkých končín sveta tisíce a tisíce Japoncov, Američanov, Rusov či Austrálčanov, len aby sa poprechádzali po Giverny. Monetove záhrady sa stali posvätným miestom, mekkou turistov, katedrálou. Vlastne, veď už čoskoro sem tie tisíce pútnikov zavítajú.

Dívam sa na hodinky: 6 hodín, 2 minúty. Ešte niekoľko hodín pokoja.

Pokračujem v ceste.

Monetova socha pri topoľoch a obrovských lopusčiacich na mňa škaredo zazerá pohľadom nahnevaného suseda – hustá brada a na hlave čosi pripomínajúce slamený klobúk. Na podstavci zo slonoviny je dátum 2007. Nápis na drevenej doske

vedľa oznamuje, že majster stráži „záhradu“. Svoju záhradu! Polia od bystriny k rieke Epte, od Epty k Seine, topoľovú aleju a brehy s vlniacim sa porastom. Čarovné miesta, ktoré maloval. Nedotknuteľné... V obrazoch zakonzervované na večnosť!

O šiestej hodine ráno mestečko ešte vyzeralo ako prelud. Hľadím na horizont pred sebou, obilné a kukuričné polia, divé maky. Ale nebudem vám klamať. Monetova lúka je dnes v skutočnosti skoro po celý deň parkoviskom. Presnejšie, štyrmi parkoviskami, ktoré obkľučujú stonku chodníka a pripomínajú asfaltové leknó. V mojom veku si môžem dovoliť takto to nazvať. Tolkokrát som videla, ako sa krajina rok za rokom mení. Monetov vidiek dnes pripomína hypermarket!

Neptún ma ešte niekoľko metrov nasleduje, potom sa rozbehne rovno cez parkovisko, vyciká sa na drevenú ohradu a upaluje po poli k sútoku Epty a Seiny, kde kúsok poľa zo-vretý dvoma riekami nesie zvláštny názov ostrov aux Orties, ostrov prhláv.

Vzdychnem a pokračujem v ceste. V mojom veku nemôžem za ním utekať. Dívam sa, ako sa vzdáľuje, potom sa vracia späť, akoby sa mi vysmieval. Zaváham, či ho mám privolať. Znova zmizne v obilí. Neptún sa rád takto zabáva. Uteká sto metrov predo mnou! Obyvatelia Giverny psa poznajú, myslím, že len málokto nevedia, že je môj.

Prejdem parkoviskom a zamierim k mlynu des Chennevières. Tam bývam. Chcem sa vrátiť skôr, ako sem začnú prúdiť davy. Mlyn des Chennevières je široko-ďaleko najkrajšia stavba v blízkosti Monetových záhrad, stojí pri ceste, no odkedy je lúka plná plechov a pneumatík, cítim sa tu ako ohrozený druh v klietke, ktorý si zvedavci obzerajú, špehujú, fotografujú. Z parkoviska do dediny vedú cez riečku štyri mostíky, z toho jeden rovno pred mojím domom. Do šiestej večer som ako uväznená. Potom dedina znova stíchne, lúka zostáva vrbam a Claude Monet môže znova otvoriť oči a ani nezakašle do brady nasiaknutej smradom z výfukov.

Predo mnou sa kníše les svetlozelených klasov miestami popretkávaný červenými makmi. Ak by sa niekto kochal pohľadom na krajinu pozdĺž riečky Epty, istotne by mu pripomínala impresionistický obraz. Harmónia farieb pozlátených rannými lúčmi slnka s ľahkým dotykom smútku, malou čiernou bodkou na pozadí.

Starena odetá v čiernom. Ja!

Jemný náznak melanchólie.

Znova zakričím:

„Neptún!“

Stojím a vychutnávam si pominuteľný pokoj, neviem ani ako dlho, asi niekoľko minút, kým sa nezjaví bežec. Prebehne okolo mňa, slúchadlá na ušiach. Tričko. Tenisky. Zjavil sa na lúke ako z iných čias. Je prvý, kto dnes pokazí obraz, ostatní ho budú nasledovať. Kývnem mu hlavou, on mne tiež a už sa vzdaluje za cvrlikania elektronického svrčka zo slúchadiel. Vidím, ako zahne k Monetovej buste, malému vodopádu a priehrade. Viem, že sa bude vracat pozdĺž potoka a tiež sa bude vyhýbať blatistým okrajom cestičky.

Sadnem si na lavičku. Čakám na pokračovanie. Nevyhnutné.

Na parkovisku lúky niet zatiaľ nijakého vozidla, keď policajné auto zastane na kraji cesty du Roy medzi nádržou na pranie a mojim mlynom. Dvadsať krokov od tela Jerôma Morvala ponoreného do vody.

Vstávam.

Zaváhám, či mám naposledy privolať Neptúna. Vzdychnem si. Napokon, pozná cestu. Mlyn des Chennevières je tesne vedľa. Naposledy pozriem na policajtov, ktorí vystupujú z auta, a odchádzam. Idem domov. Z vežičky na štvrtom poschodí môžem spoza okna dobre sledovať všetko, čo sa na okolí deje.

A navyše oveľa diskkrétnejšie.

2

Komisár Laurenç Sérénac vyznačil úsek niekoľkých metrov širokou oranžovou páskou, ktorú priviazal na stromy nad riečkou.

Miesto vraždy nebude asi ľahké preskúmať. Sérénac si pomyslel, že spravil dobre, keď sem po telefonáte na komisaariát vo Vernone prišiel s tromi kolegami. Momentálne hlavnou úlohou prvého, agenta Louvela, bolo udržať v dostatočnej vzdialenosti zvedavcov, ktorí sa už hromadili pri rieke. Neuveriteľné. Policajné auto prešlo prázdny mestom a za niekoľko minút akoby sa všetci jeho obyvatelia dohodli a zamierili k miestu vraždy. Lebo istotne ide o vraždu. Nemusel by ani absolvovať trojročnú policajnú akadémiu v Toulouse, aby si tým bol istý. Sérénac znova preskúmal otvorenú ranu na hrudi a navrchu lebky a tiež hlavu ponorenú do vody. Agent Maury, najostrieľanejší technický špecialista na komisariáte vo Vernone, dôkladne zaisťoval stopy na zemi okolo mŕtvoly a lial do nich rýchlo tuhnúcu sadru. Sérénac mu kázal zabezpečiť blatistú zem skôr, ako sa priblížia k mŕtvole. Muž je mŕtvy, neujde im ani ho nevzkriesia. Kým nebudú mať všetky fotografie a dôkazy z miesta zdokumentované, neprichádza do úvahy, aby to tu pošliapali.

Na moste sa zjavil komisár Sylvio Bénavides. Lapal po dychu. Niekoľko miestnych z Giverny ustúpilo, aby mohol prejsť. Sérénac ho poveril, aby sa s fotografiou obete rozbehol do dediny a získal prvé informácie o zabitom mužovi. Komisár Sérénac nebol na poste vo Vernone dlho, ale rýchlo zistil, že Sylvio Bénavides si svoju prácu robí veľmi dobre, horlivo vykonáva príkazy, je organizačný typ a je dôkladný. V istom zmysle ideálny zástupca. Možno by mohol byť iniciatívnejší...

Sérénac však tušil, že u Bénavidesa je to skôr plachosť ako neschopnosť. Oddaný typ! Vlastne oddaný... oddaný svojmu povolaniu policajta. Pretože Bénavides asi svojho nadriadeného, komisára Laurença Sérénaca, čerstvého absolventa policajnej akadémie v Toulouse, musí považovať za zvláštny prípad... Hoci Sérénac bol pred štyrmi mesiacmi nečakane povýšený na šéfa komisariátu vo Vernone, vari možno brať na severe Seiny vážne poliša, ktorý nemá ešte tridsať, rozpráva sa tým svojím okcitánskym prízvukom s tulákmi ako s kolegami a miesta činu skúma s neskrývaným cynizmom?

Je to čudné, pomyslel si Sérénac. Tunajší ľudia sú nejakí stresovaní. Nielen na polícii. Všade! Tu je to ešte horšie ako vo Vernone, tom veľkom parížskom predmestí tváriacom sa ako Normandia. Poznal administratívne hranice oblasti, hranica medzi Ile-de-France prechádza cez Giverny len niekoľko metrov odtiaľto na druhej strane hlavného toku rieky. Ale obyvatelia sú Normandania, nie Parížania. A zakladajú si na tom. Akýsi druh snobizmu. Ktosi mu celkom vážne povedal, že hranica riečky Epty, toho smiešneho potôčika medzi Francúzskom a anglo-normandským kráľovstvom, videla vo svojich dejinách viac mŕtvych ako rieka Maas alebo Rýn...

Chumaji!

„Komisár!“

„Volaj ma Laurenç, dočerta... už som ti povedal...“

Sylvio Bénavides zaváhal. Komisár Sérénac mu to vraví pred agentmi Louvelom a Maurym, asi pätnástimi zvedavcami a mŕtvou, ktorá sa kúpe vo vlastnej krvi. Akoby bola práve vhodná chvíľa na potykanie.

„Ehm. Dobre. Ehm, teda, šéfe... myslím, že ide o poriadne chúlостivú vec... Nebolo ťažké obeť identifikovať. Všetci ho tu poznajú. Zdá sa, že je to veľké zviera. Jérôme Morval, známy očný chirurg, ordináciu má na avenue Prudhon v Paríži v šestnástom obvode. Býva v jednom z najkrajších domov v dedine, na ulici Claude-Monet číslo 71.“